

Presentationsupplägg vid Nordiska skattevetenskapliga forskningsråds seminarium om pensionsbeskattning i Köpenhamn den 26 och 27 oktober 2006

Svenska pensionssystemet utformning, regler m m

Demografi, participationstal, in- och utträdde från arbetsmarknaden (blad 1-3)

Offentliga pensionssystemet: struktur och regelverk (blad 4-7)

Tillgångar och skulder

Utgifter för ålderspension m m i statsbudgeten

Offentliga sektorns finansiella sparande och skulder

Tjänstepensioner och privata pensioner: struktur och regelverk (blad 8-12)

Tillgångar inom tjänstepensionsförsäkringen efter avtalsområde

Placeringsinriktning av tillgångar inom tjänstepensionsförsäkringen

Placeringsinriktning av svenska livbolagens tillgångar

Svensk kapitalmarknaden: tillgångar och skulder för olika sektorer, däribland försäkringsföretag (blad 13)

Privata pensioner och skattearbitrage (blad 14)

Placeringsprinciper för och övervakning av livförsäkringsbolag (blad 15-17)

----- X -----

Lennart Berg
Nationalekonomiska institutionen
Uppsala universitet
Ekonomikum, Box 513
S-751 20 Uppsala
☎ 018 471 11 17, 070 723 24 33
Fax 018 471 14 78
E-mail: Lennart.Berg@nek.uu.se

Tabell Befolkningsstillväxt och ett antal "beroendekvoter" samt befolkningens medelålder, medelvärden för femårsintervall 1970-2049

	Årlig bef. tillväxt, %	65_w/0-64			65_w/20-64			65-79/20-64			80-w/20-64			Medelålder i befolkningen	
														Män	Kvinnor
1970-74	0,29	0,17			0,25			0,21			0,05			37,4	39,3
1975-79	0,25	0,19			0,28			0,23			0,05			37,9	40,1
1980-84	0,06	0,21			0,30			0,24			0,06			38,6	41,0
1985-89	0,34	0,22			0,31			0,24			0,07			39,1	41,7
1990-94	0,52	0,22			0,31			0,23			0,08			39,0	41,7
1995-99	0,07	0,22			0,31			0,22			0,09			39,4	42,1
2000-04	0,14	0,21			0,30			0,20			0,09			39,8	42,4
2005-09	0,17	0,22			0,30			0,21			0,09			40,6	42,9
2010-14	0,20	0,25			0,34			0,25			0,09			41,2	43,4
2015-19	0,24	0,27			0,37			0,28			0,09			41,8	43,8
2020-24	0,21	0,28			0,40			0,29			0,11			42,2	44,3
2025-29	0,11	0,30			0,42			0,29			0,13			42,7	44,7
2030-34	0,03	0,32			0,45			0,30			0,15			43,1	45,2
2035-39	0,01	0,33			0,46			0,31			0,16			43,3	45,6
2040-44	0,02	0,33			0,46			0,30			0,16			43,4	45,7
2045-49	0,04	0,32			0,45			0,29			0,17			43,5	45,7

Medellivslängd i år (2003)

Från födsel

Från 65 år

Kvinna

82,11

Man

77,53

20,08

16,78

Bearbetningar av SCBs befolkningsstatistik och befolkningsprognoser.

Tabell Medelvärden för femårsperioder för olika åldersgrupper män och kvinnors sysselsättningsgrad 1976- 2004. Första raden redovisar andelen som arbetat >35 timmar och andra raden <35 timmar

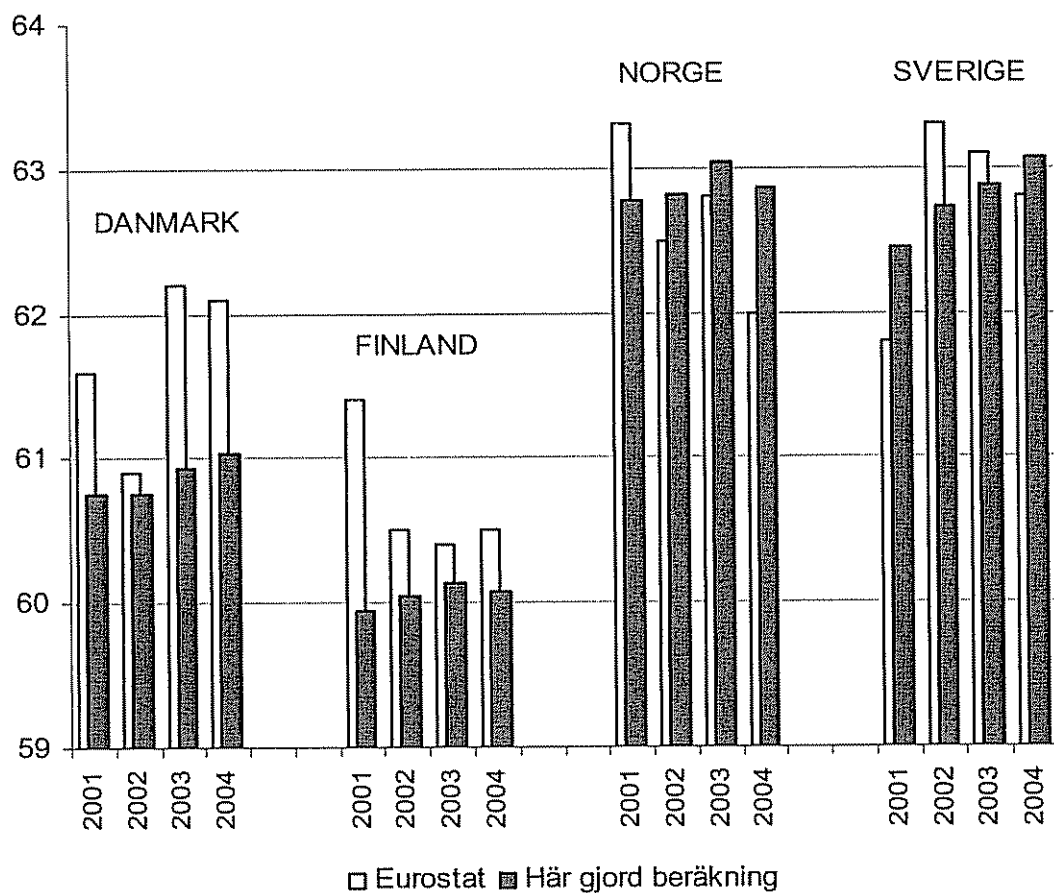
Ålder	Män						Kvinnor					
	1976-80	1981-85	1986-90	1991-95	1996-	2001-04	1976-80	1981-85	1986-90	1991-95	1996-	2001-04
20-24	0.77	0.74	0.73	0.54	0.48	0.49	0.57	0.57	0.58	0.42	0.30	0.32
	0.04	0.04	0.06	0.07	0.10	0.13	0.18	0.20	0.19	0.20	0.23	0.26
25-34	0.91	0.87	0.87	0.76	0.75	0.77	0.41	0.45	0.51	0.48	0.49	0.55
	0.03	0.04	0.04	0.05	0.06	0.07	0.34	0.38	0.36	0.29	0.25	0.23
35-44	0.94	0.92	0.92	0.84	0.80	0.82	0.40	0.45	0.50	0.50	0.51	0.55
	0.02	0.03	0.03	0.04	0.05	0.05	0.40	0.42	0.41	0.37	0.31	0.29
45-54	0.91	0.90	0.90	0.85	0.81	0.81	0.41	0.46	0.52	0.55	0.58	0.60
	0.02	0.03	0.03	0.04	0.05	0.05	0.38	0.39	0.36	0.32	0.26	0.24
55-59	0.84	0.81	0.80	0.73	0.71	0.73	0.32	0.35	0.40	0.42	0.46	0.52
	0.04	0.05	0.05	0.07	0.07	0.07	0.33	0.36	0.37	0.33	0.29	0.25
60	0.68	0.61	0.59	0.48	0.55	0.61	0.22	0.25	0.29	0.26	0.33	0.40
	0.10	0.11	0.14	0.19	0.10	0.11	0.29	0.35	0.36	0.37	0.28	0.28
61	0.61	0.53	0.51	0.38	0.44	0.53	0.17	0.19	0.22	0.20	0.26	0.34
	0.12	0.16	0.17	0.23	0.14	0.13	0.28	0.33	0.34	0.36	0.27	0.28
62	0.55	0.46	0.46	0.33	0.35	0.44	0.15	0.16	0.17	0.17	0.22	0.27
	0.14	0.18	0.18	0.24	0.16	0.15	0.24	0.31	0.34	0.33	0.25	0.26
63	0.49	0.38	0.38	0.27	0.29	0.35	0.11	0.11	0.14	0.11	0.13	0.19
	0.14	0.20	0.19	0.23	0.15	0.15	0.19	0.20	0.26	0.26	0.19	0.21
64	0.46	0.33	0.32	0.22	0.21	0.27	0.09	0.08	0.10	0.10	0.09	0.13
	0.13	0.20	0.19	0.20	0.16	0.15	0.15	0.18	0.20	0.22	0.16	0.18
Samt- liga	0.86	0.83	0.83	0.74	0.72	0.73	0.39	0.43	0.48	0.46	0.47	0.51
	0.04	0.05	0.05	0.06	0.06	0.07	0.33	0.36	0.35	0.31	0.27	0.25

Källa: Bearbetningar av data från Arbetskraftsundersökningarna

Kommentar [L.B.2]:
C:\EXFOLK\kvaldersf_partic_kvot.
xls

22

Genomsnittlig utträdesålder åren 2001-2004 i de nordiska länderna enligt
Försäkringskassan i Sverige och Eurostat

Anm. Utträdesåldern vid år t beräknas som $u_t = \sum_{s=48}^{75} a_t^s / a_t^{47} + 47,5$

där a_t^s är arbetskraftsdeltagandet under år t i åldern s år.

Summeringen ger det förväntade återstående antalet arbetsår från 47 års ålder. För att erhålla den genomsnittliga förväntade åldern vid utträdet adderas 47,5 till summan. 47,5 används då detta är den genomsnittliga åldern för 47 åriga individer.

Källa: Genomsnittlig pensionsålder i de nordiska länderna – med internationell utblick, Analyserar 2006:11, Försäkringskassan, Stockholm (ana0611.pdf)

Offentliga pensionssystemet

Folkpension och allmän tilläggspension (ATP) 1960-99		Reformerade pensionssystem 1999-
	Förmånsbaserat fördelningssystem (payg)	Avgiftsbaserat system som kombinerats som fördelnings- och premiereservsystem
Intjänandeår	16 och 65 års ålder. Inkomst mellan 1 och 7,5 basbelopp var pensionsgrundande	Alla år från 16 års ålder. All inkomst t o m 7,5 basbelopp är pensionsgrundande.
Vilka kohorter omfattas	Födda före 1938 enbart ATP. Födda mellan 1938 och 1954 kombinera de två systemen (övergångsregler)	Födda 1954 eller senare
Avgifter och förmåner	Finansierades genom arbetsgivareavgifter (pay roll). 60% av genomsnittet av den pensionsgrundande inkomsten för de 15 bästa inkomståren (förutsatt 30 år med pensionsgrundande inkomst)	Till inkomstpensionen inbetalas 16 % av den pensionsgrundande inkomst. Avgifterna räknas upp med löneindex. Vid pensionstillfället bestäms ett delningstal (baserat på bl a inbetalda avgifter och unisex förväntad livslängd) den årliga pensionen (annuiteten) som också indexerats för reallöneutveckling och systemets betalningsförmåga 2,5 % av den pensionsgrundade inkomsten betalas in till premiereservsystemet. Individerna har personliga konton och avkastningen bestäms av fondens marknadsavkastningen.
Indexuppräknig	Prisindex	Löneindex och systemets betalningsförmåga
Fondering	Buffertfond som uppkom genom överuttag av avgifter	Inbetalda avgifter finansiera pensionerna. Tillgångs- och skuldsida skall balansera över en viss tidshorisont - bromsen och balanstalet
Minimiskydd	Folkpension med 96% av basbeloppet för ensamstående och 78,5 % för gift. Pensionstillskott, BTP mm	Garantipension minimum 2,1 bb för ensamstående och 1,90 för gifta BTP
Pensionsålder	Allmän pensionsålder 65 år	Från 61 års ålder, rätt till att arbeta till 67 år. Partiella uttag
2003 fick drygt 2,2 miljoner personer utbetalningar från pensionssystemet		

Tillgångar och skulder i allmänna pensionssystemet

Nyckeltal för inkomstpensionen 2001–05

Miljarder kronor	2001	2002	2003	2004	2005
Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna	565	488	577	646	769
Avgiftstillgång	5046	5301	5465	5607	5721
Summa tillgångar	5611	5789	6042	6253	6490
Pensionsskuld	5432	5729	5984	6244	6461
Balanserat överskott	179	60	58	9	28
Balanstal	1.03	1.0105	1.0097	1.0014	1.0044

Nyckeltal för premiepensionen 2001–05

Miljarder kronor	2001	2002	2003	2004	2005
Fondförsäkring	65.1	59.4	94.1	125.0	192.8
Traditionell försäkring	0.0	0.0	0.0	0.1	0.3
<u>Summa pensionstillgångar</u>	<u>65.1</u>	<u>59.4</u>	<u>94.2</u>	<u>125.1</u>	<u>193.1</u>
Fondförsäkringsåtaganden*	65.1	59.4	94.1	125.0	192.8
Livförsäkringsavsättning*	0.0	0.0	0.0	0.1	0.3
<u>Summa pensionsskuld</u>	<u>65.1</u>	<u>59.4</u>	<u>94.2</u>	<u>125.1</u>	<u>193.1</u>

Källa. Pensionssystemets Årsredovisning 2005, Försäkringskassan, Stockholm, 2006

04-

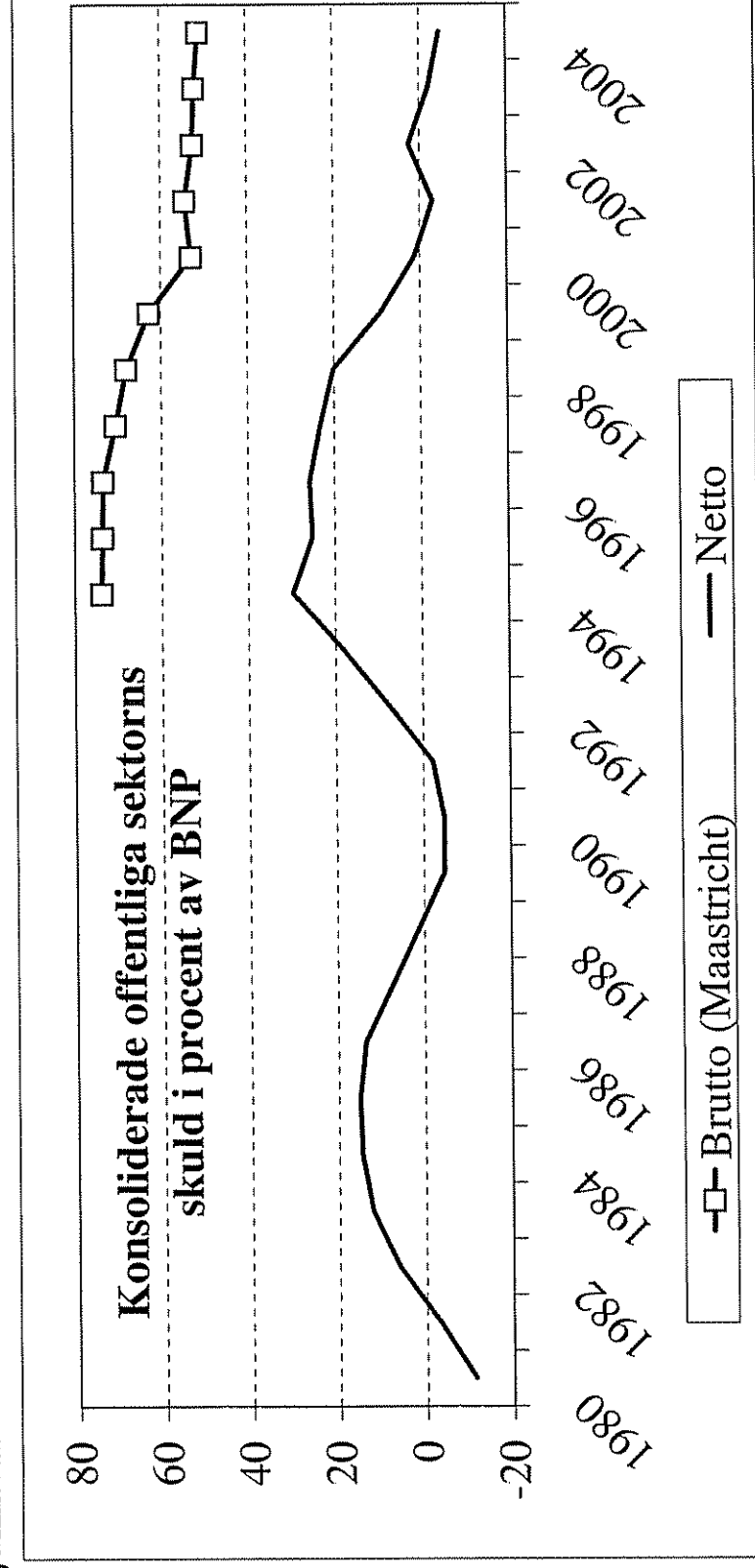
Utgifter i miljarder kronor för pensioner för offentliga sektorn

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ålderspension	139	144	152	155	163	169
Garantipension	11	10	10	25	24	22
Efterlevnadspension	14	14	14	17	17	17
Förtidspension/aktivitetssers	39	41	45	50	54	61
Bostadstillägg	10	10	11	11	11	7
Summa	212	219	231	258	269	277
<hr/>						
BNP	2217	2288	2372	2459	2573	2673
BNP per capita, kronor	249967	257285	265779	274595	286168	296081

Offentliga sektorns finansiella sparande

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Staten	2.6	7.4	-1.8	-1.8	-0.5	0.4	-0.7	0.0	0.0	0.1	0.0
Kommuner	0.2	-0.2	-0.5	-0.2	0.2	0.5	0.7	0.7	0.6	0.5	0.5
Ålderspension	2.2	-4.5	1.9	1.9	1.9	1.9	2.7	1.8	1.7	1.7	1.5
Offentlig sektor	<u>5.0</u>	<u>2.6</u>	<u>-0.5</u>	<u>-0.2</u>	<u>1.6</u>	<u>2.8</u>	<u>2.8</u>	<u>2.5</u>	<u>2.3</u>	<u>2.2</u>	<u>2.0</u>

Källa: Konjunkturinstitutet

Källa: SCB. Anm. "Maastrichtskuld": Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld - sektorns skulder minskat med sektorns innehav av statspapper. Nettoskulden definieras som de totala skulderna minus de finansiella tillgångarna.

7

Jämförelse och översikt av de fyra svenska avtalspensionssystemen

System	Privat sektor		Offentlig sektor	
	Tjänstemän (ITP)	Arbetare	Statligt	Kommunalt
	Förmån och avgift	Avgiftsbestämt	Förmån och avgift	Avgiftsbestämt
Krav för hel pension	30 år (efter 28 års ålder)	Från 21 år	30 år (efter 23 års ålder)	
Pensionsunderlag	Lön året före pensioneringen		Genomsnitt av sista 5 årens lön	
Pensionsgrund	Förmånsbestämd del	Avgiftsbestämt	Förmånsbestämd del:	Avgiftsbestämt
	10 % < 7,5 bb		60 % 7,5 - 20 bb	
	65 % 7,5-20 bb		30 % 20-30 bb	
	32,5 % 20-30 bb			
Avgift	Förmånsbestämdt	3,5 % <= 7,5 bb	Förmånb 2,3 %	3,5 % <= 7,5 bb
	Avgiftb 2 % (ITPK)		Avgiftb 2 %	1,1 % > 7,5 bb
Finansieringsregler	Premiereserv o fondering	Fondering	Fondering och <i>payg</i>	Fondering
Tidigaste uttag	55 år	55 år	61 år	62 år
Delpension	Nej	Nej	Ja	Nej
Omfattning	600 000 tjänstemän	2 miljoner arbetar	230 000 statsanställda	1 150 000 kommun- och landstingsanställda
I varierande utsträckning innehåller också systemen förmåner i form av efterlevandepension samt ersättningar vid sjukdom.				
Avtalspension ger ett påslag på ca 10 - 15 % på den allmänna pensionen för en normalinkomsttagare (<7,5 bb) och för inkomsttagare med lön>7,5 bb erhålls en sammanlagd pension som utgör 65-75 % av slutlönen				
Utbetalningar samtliga system 2000-06: 46, 49, 54, 55, 57, 60, 62 miljarder kronor. Tillgångar 2005: 764 miljarder (NR/Fir)				

Anm. bb=basbelopp.

Privat pensionsförsäkring och kapitalförsäkring

	Kapitalförsäkring	
	Pensionsförsäkring	Traditionell
Avdragsgill insättning	max 1 bb ¹	Nej
Minsta löptid	5 år	5 år
Lägst ålder för uttag	55 år o min 5 års uttagstid	-
Avkastningskatt ²	15%	27%
Beskattning vid utfall	Ja	Nej
Förmögenhetsskatt	Nej	Ja
Förvaltning	<i>Mutal fund</i> med garanterad avkastning o ev återbäring	<i>Mutal fund</i> med garanterad avkastning o ev återbäring
	Fondförsäkring*	Fonder ³
		Aktieportfölj ³
Omfattning	Avdrag vid beskattning 2003 drygt 2 miljoner individer Utbetalt 12 miljarder till 515 000 personer Tillgångar 2005: 617 miljarder (NR/FiR)	Behållning 113 miljarder för 155 500 personer 2004
		Pensioner för 30 miljarder kronor har tecknats sedan starten i början av 2005

¹ För löntagare, med pensionsrätt i anställningen, får avdrag med ½ bb och 5 % av inkomst mellan 10 bb och 20 bb göras. För näringsidkare gäller andra regler.

² Skatteunderlaget är försäkringstagarens behållning multiplicerad med statslåneräntan

³ Kapitalvinster och -förluster reavinst beskattas ej

Tjänstepensionstillgångar efter avtalsområde, miljarder kronor

	2004	2003	2002	2001
Priv tjm	560	516	468	537
Priv arb	350	316	282	327
Offentlig	140	118	101	104
Summa	1050	949	851	968

PRI/FPG*	95	90	90	86
Stiftelse**	117	95	107	112

Staten och kommunernas pensionskuld	344
--	-----

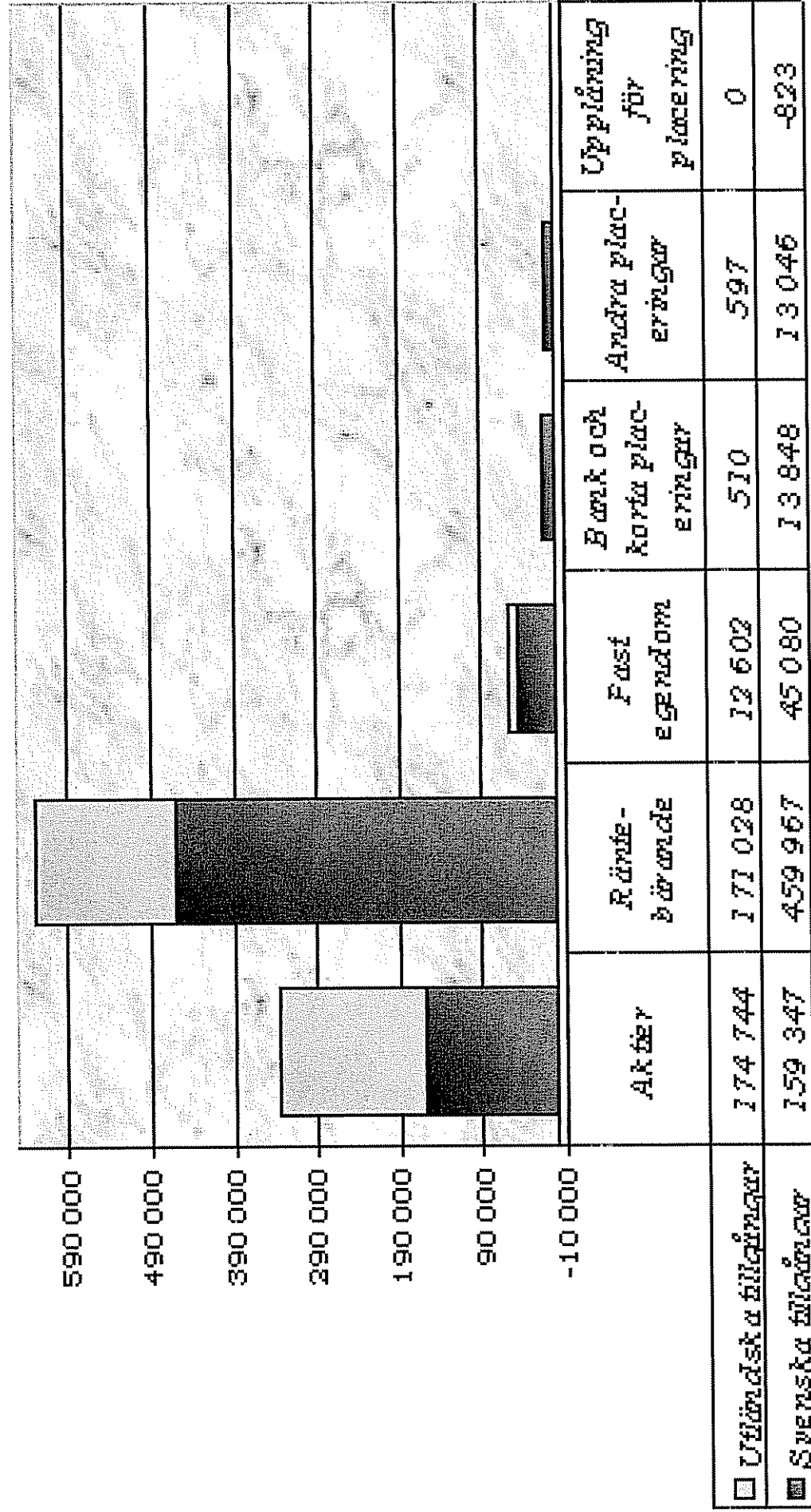
*Kreditförsäkrad pensionskuld i företagen

**Företagspecifica pensionsstiftelser för anställda (t ex Handelsbankens pensionstiftelse)

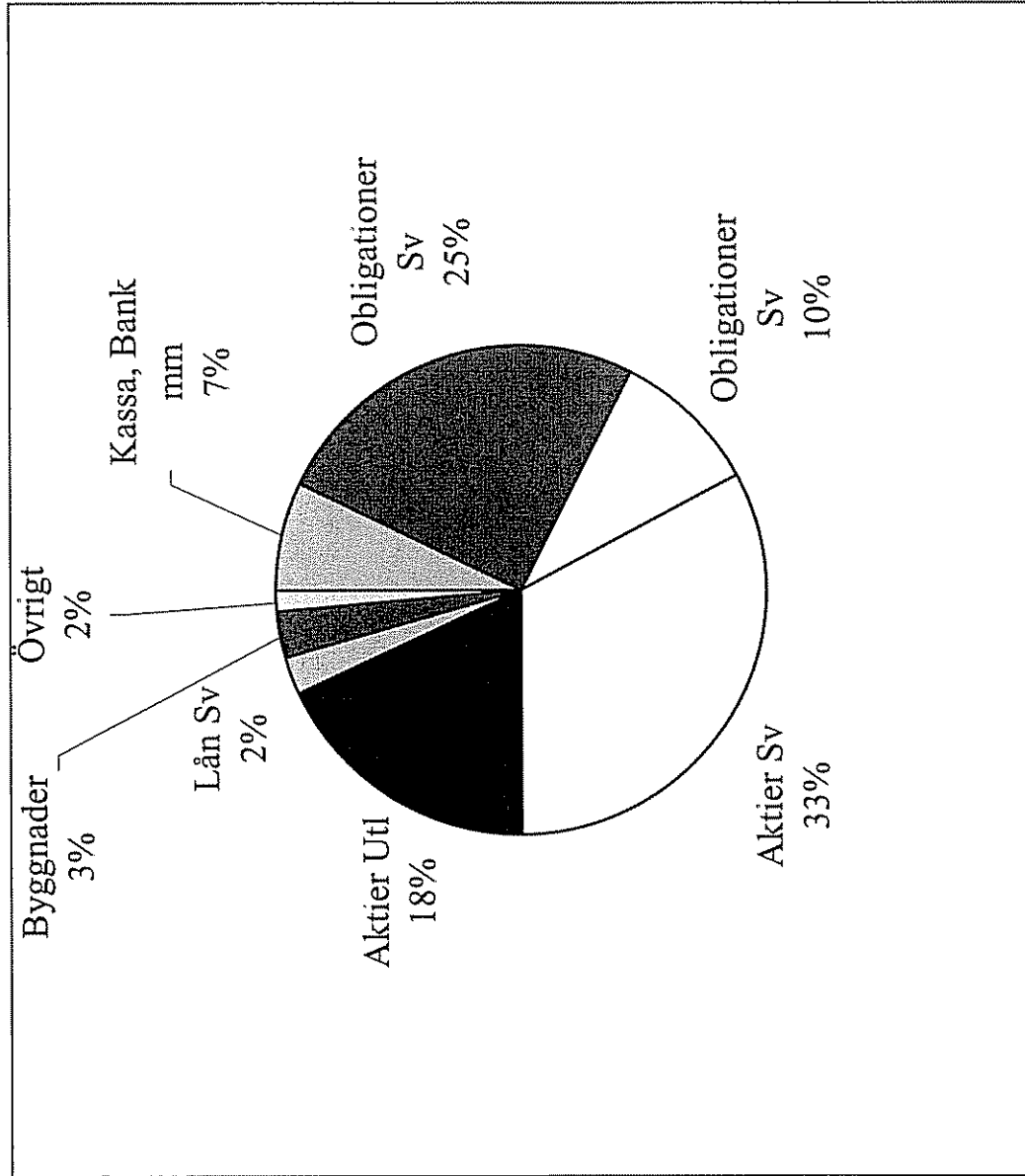
Källa:SIRP

Tillgångar i försäkringsbolag, försäkrings- föreningar och fondbolag. Privata och kommunala sektorerna ultimo 2004

MR

Svenska livbolagens tillgångar*, miljarder kr per ultimo 1:a halvåret 2006

	Miljarder kr	Procent
Kassa o Bank Sv	20	1.1
Kassa o Bank Utl	4	0.2
Korta papper Sv	102	5.5
Korta papper Utl	8	0.4
Obligationer Sv	467	25.3
Obligationer Sv	179	9.7
Aktier Sv	610	33.0
Aktier Utl	334	18.0
Lån Sv	42	2.3
Byggnader Sv	42	2.3
Byggnader Utl	15	0.8
Övrigt	28	1.5
Summa	1850	

* Avtalspensioner samt pensions- och kapitalförsäkringar

Finansiell ställning i Sverige för olika sektorer per finansobjekt, ultimo 2005, miljarder kronor

	Samtliga sektorer	Icke-finansiella företag	Försäkringsföretag	Övriga finansiella företag	Stat och kommun	Socialförsäkringsring	Hushåll	Utländ	Andel för försäkringsföretag i % (av kol 2)
Sedlär, mynt mm	135	20		35			80		
Inlåning	3869	500	78	1443	47	12	658	1130	2.0
Certifikat	862	130	154	295	7	6		269	17.9
Obligationer	3867	159	936	866	90	288	107	1420	24.2
Derivat	462	46	5	169	17	2		224	1.1
Lån och leasing	4148	109	45	3388	397	11	12	187	1.1
Koncernlån o-krediter	2640	1906						734	
Börsnoterade aktier	4714	505	610	1206	161	403	657	1173	12.9
Onoterade aktier	4248	2677	82	351	208	23		906	1.9
Andelar o insatser	853				67		786		
Ränte- o övriga fonder	480	41	155	62	5	98	102	17	32.3
Aktiefonder	681	36	148	46	6	85	336	24	21.8
Livförsäkringssparande	580						580		
Kollektivt pens.sparande	777						777		
Handelskrediter o övrigt	1737	1099	38	263	74	4	10	249	2.2
<u>S:a finansiella tillgångar</u>	<u>30317</u>	<u>7235</u>	<u>2307</u>	<u>8166</u>	<u>1080</u>	<u>980</u>	<u>4218</u>	<u>6331</u>	<u>7.6</u>
Sedlär, mynt mm	111			111					
Inlåning	3869			3229	21			618	
Certifikat	862	36		454	306			66	
Obligationer	3867	321	11	1519	1125			892	0.3
Derivat	462	52	6	159	17	6		208	1.2
Lån och leasing	4056	1746	1	55	112	1	1778	364	
Koncernlån o-krediter	2640	2051						589	
Börsnoterade aktier	4714	2465	49	811				1390	1.0
Onoterade aktier	4248	2643	317	82				1206	7.5
Andelar o insatser	853	796		57					
Ränte- o övriga fonder	480			480					
Aktiefonder	681		542	681				38	93.5
Livförsäkringssparande	580		680						87.6
Kollektivt pens.sparande	777	87		654	90	5	21	165	0.5
Handelskrediter o övrigt	1737	793	9	8315	1717	11	1799	5801	5.4
<u>Summa skulder</u>	<u>30294</u>	<u>10989</u>	<u>1644</u>	<u>-150</u>	<u>-638</u>	<u>969</u>	<u>2419</u>	<u>530</u>	
<u>Finansiell nettoförmögenhet</u>	<u>24</u>	<u>-3754</u>	<u>663</u>						

Ann. Blank cell indikerar noll-värde för finansobjektet

Skattearbitrage

Privat pensionsförsäkring - illustration

$$FV = (1-m_u)[(1+R(1-f)(1-k))^T - (1-m_i)]$$

$$FV/(1-m_i) = (1-m_u)/(1-m_i)[(1+R(1-f)(1-k))^T - 1]$$

m_i marginalskatt vid tecknandet

m_u marginalskatt vid utfall

R avkastning

f avkastningsskatt - yield tax

k kapitalskatt

Antag $R=0.03$ och ingen förmögenhetsskatt

	$k=.3$ $m_i=m_u=0$ $f=0$	$k=0$ $m_i=m_u$ $f=0$	$k=0$ $m_i=.5$ $m_u=.3$ $f=0$	$k=0$ $m_i=m_u$ $f=.15$	$k=0$ $m_i=.5$ $m_u=.3$ $f=.15$
T=5					
Värdeökning	11.0	15.9	22.3	13.4	18.8
Internränta	2.1	3.0	4.1	2.6	3.5
T=10					
Värdeökning	23.1	34.4	48.1	28.6	40.1
Internränta	2.1	3.0	4.0	2.6	3.4

Kapitalförsäkring

Ingen reavinstbeskattning av fonder och aktier - men avkastningsskatt (27 %)

Återköp inom ett år - undgår reavinstbeskattning och avkastningsskatt

Kapitalpension

Ingen reavinstbeskattning av fonder och aktier eller förmögenhetsskatt

- men avkastningsskatt (17 %)

Placeringsprinciper för och övervakning av livbolag

Tjänstepensionsföretag

Aktsamma antaganden vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar

(ny lag från den 1 januari 2006 - tjänstepensionsdirektivet)

- ☐ diskonteringsränta (både nominella och indexerade åtaganden)
- ☐ dödlighet (både dödsfalls- och livsfallsdödlighet)
- ☐ sjuklighet (insjuknande och avveckling)
- ☐ driftskostnader (omfattande anskaffning, administration och skadereglering)
- ☐ avkastningsskatt
- ☐ förändringar i befintliga försäkringsavtal (annullationer, återköp, fribrev, flytträtt).

Livförsäkringsbolag

- Placeringsregler för den försäkringstekniska skulden

Upp till

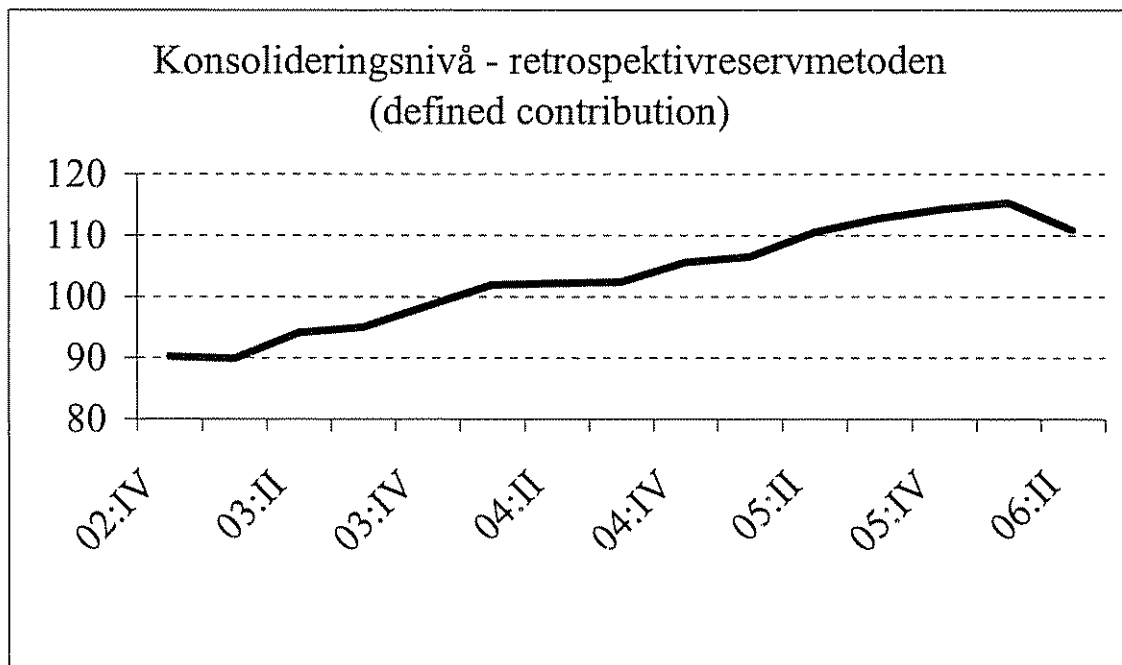
- ☐ 50 % i obligationer
- ☐ 50 % i aktier (med ett antal förbehåll)
- ☐ 5 % i fastigheter
- ☐ 3 % i kassa
- ☐ Föreskrifter kring hantering av valutarisker

Finansinspektionens trafikljus (i avvaktan på Solvency II reglerna)

Identifiera bolag som har tagit för stora risker

Stresstestning av förändringar i tillgångspriser

Kollektiv konsolideringsnivå - tjänstepension och livbolag

Reallokeringen av fördelad ränta 2003

Retrospektivreservmetoden

Kollektiv konsolideringsnivå 2005/2006 per kvartal:

Bolag	05-jan	05-feb	05-mar	05-apr	06-jan	06-feb
AMF Pension	113	118	120	121	121	114
Folksam Liv	108	112	113	112	111	107
Förenade Liv	109	113	113	112	111	108
KPA Pension*	100	100	100	100	100	100
Länsförsäkringar Liv	104	108	111	114	113	109
Nordea Liv 1 (Livia)**	100	101	101	102	---	---
Salus Ansvar Liv	100	101	101	101	102	103
SEB Trygg Liv, Gamla	107	112	114	117	119	114
SEB Trygg Liv, Nya***	101	103	102	102	100	96
Skandia Liv	102	105	108	109	110	106
SPP Liv**	95	98	98	98	---	---
Genomsnitt (viktat)	105	109	111	113	114	110

*) KPA Pensions konsolidering är alltid 100 eftersom över- och underskott justeras på spararnas konto direkt efter varje kvartal.

**) Omvandlades 1 januari 2006 till vinstutdelande livbolag. Därmed upphör redovisningen av kollektiv konsolidering.

***) Nya SEB Trygg Liv har rapporterat en kollektiv konsolideringsnivå på 98 för juli månad 2006.

Företag med en kollektiv konsolideringsnivå under 100 måste rapportera till FI månadsvis.

Om retrospektivreservmetoden

Verksamhet som omfattas av retrospektivreservmetoden kännetecknas av:

att försäkringssparande garanterar en förmån

att premien är utgångspunkt för hur förmånen bestäms ("premiebestämd")

att pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar ingår

att återbäring successivt bildas genom framräkning av försäkringskapitalet med bland annat återbäringsränta

att försäkringstagaren får årliga värdebesked

17